

ŠKOLITELSKÝ POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE BC. HANY SAMSONOVOVÉ

*Specifika překladu dětské literatury
na příkladu vybraných překladů literárních děl K. I. Čukovského*

Diplomantka si zvolila poměrně málo zpracovávané téma překlady literatury pro děti. Zaměřila se přitom na dětskou poezii Korněje Čukovského, který je v daném literárním oboru bez nadsázky považován za klasika. Tato pověst ho ovšem provází hlavně v Rusku. Za hranicemi své vlasti už Čukovskij zdaleka tak známý není. Fenomén národního klasika, o němž v zahraničí ví pouze málokdo, je ovšem jedním z nejproduktivnějších témat translatologického bádání: pojí se s ním celá řada otázek, jejichž analýza může vést k pozoruhodným zjištěním o povaze a podstatě příslušné národní literatury, respektive o národní identitě – a v obecnější rovině pak také o mezích a limitech překladatelské práce, resp. o nepřeložitelnosti určitých klasických uměleckých textů (či jejich významových/stylových vrstev).

Předložená práce tedy už díky svému tématu představuje důležitou dílčí sondu do jedné z nejzajímavějších oblastí myšlení o překlady.

První část práce je poměrně přehlednou kompilací řady akademických studií věnovaných fenoménu dětské literatury. Ukazuje se zde, že diplomantka se seznámila s výsledky staršího i novějšího výzkumu v dané oblasti a že z množství fakt a zjištění byla schopna vybrat důležité akcenty a témata, jež v některých případech dále samostatně rozvíjí, případně se vůči dosavadním závěrům vymezuje.

Za jistou neobratnost nicméně považuji diplomantčinu snahu včlenit do své práce jaksi vše, co ji (nesporně právem) zaujalo: práce tak místy odbíhá od vlastního tématu a působí dojmem „upovídání“. Např. odstavec o počátcích translatologie jako samostatné vědní disciplíny na s. 44 je tu zcela irelevantní, stejně jako pasáže pojednávající o literární komunikaci jako takové (s. 17-18, s. 20, ale i jinde).

Vzhledem k tomu, že diplomantka ve výsledku analyzuje pouze dvě básně Korněje Čukovského, zdá se mi takto široce pojatá teoretická část poměrně přehnaná, zvláště když se autorka práce nakonec – a zcela náležitě – věnuje především jazykové, stylistické a temporytmické stránce originálu, a nikoli např. recepci překladů Čukovského děl ze strany českých dospělých, resp. dětských čtenářů. Proto např. pasáže o duální povaze čtenářství v oblasti literatury pro děti vyznívají sice akademicky erudovaně, ale s praktickou částí práce se vlastně nepropojují.

Domnívám se, že diplomantka mohla namísto obecných rozkladů o povaze umělecké, resp. dětské literatury věnovat více pozornosti samotnému Korněji Čukovskému, zejména jeho jazyku, ve své době zcela jedinečnému a novátorskému, který z něj právě v oblasti dětské literatury udělal skutečného klasika. Velmi zajímavé, ovšem nad rámec práce jdoucí, by bylo tento jazyk zkonfrontovat s jazykovou situací v české literatuře pro děti z téhož období, z jakého jsou analyzované Čukovského básně. Ještě důležitější pak je sovětská cenzura Čukovského veršů pro děti, které diplomantka v podstatě nevěnuje pozornost, byť by se to (např. v souvislosti s „církevně“ zbarveným slovem *именинница* v analyzované básni *Муха-Цокотуха* samo nabízelo). Téma cenzury Čukovského poezie pro děti zpracovává například dokument *Запрещенные сказки*, který je běžně dostupný na ruském internetu.

Samotná analýza je nicméně udělána přehledně a zdařile. Diplomantka se soustřeďuje na nejpodstatnější rysy výchozího textu a krok za krokem sleduje a komentuje jednotlivá překladatelská řešení. Mám za to, že diplomantka v tomto směru zpracovala téměř vše podstatné včetně vazby obou analyzovaných textů na doprovodné ilustrace z per známých českých výtvarníků.

V analýze postrádám pouze dvě věci:

- 1) Čukovskij pozoruhodně pracuje s takzvanou *absencí očekávaného rýmu* (rusky *упущенная рифма*). Např. v básni *Телефон: А много ли прислать? / - Да пудов этак пять / Или шесть: / Больше ему не съестъ, / Он у меня еще маленький!*). Tato absence něčeho, co je rytmicky očekáváno, ale nenastane to, je přímo spjata s významovou stránkou sdělení. Je-li tedy v českých překladech tento jev namnoze opomíjen a nahrazován pravidelným rýmovým schématem, jde o významotvorný temporytmický posun, který mění povahu příslušných veršových zakončení, resp. temporytmický charakter celé básně.
- 2) České překlady jsou v řadě analyzovaných ukázek delší než předloha. Tento jev, bohužel, rovněž zůstal bez diplomantčina rozboru a komentáře.

Diplomová práce je napsána (až na výjimky) poměrně dobrou češtinou, třebaže na řadě míst by bylo možné se vyjádřit mnohem méně rozvláčně: viz např. třikrát za sebou opakovaný pojem *teorie překladu dětské literatury* na s. 45, nebo mnohoslovné vysvětlování jevů, které jsou často poměrně evidentní (tímto nešvarem ovšem trpí současný akademický diskurz jaksí obecně).

Závěrem konstatuji, že diplomantka zpracovala dílčí sondu v rámci dosud málo zmapovaného tématu, přičemž své závěry včlenila do širší teoretické perspektivy, a splnila všechny náležitosti kladené na magisterskou kvalifikační práci. Vzhledem k výše uvedených nedostatkům však navrhuji, aby její práce byla hodnocena známkou **velmi dobře**.

PhDr. Stanislav Rubáš, Ph.D.